

N:o 166.

Af herr **E. C. Kropp**, om ökad anslag till tekniska skolan i Eskilstuna.

Vid upprepade tillfällen och senast den 30 maj 1907 har direktionen för tekniska skolan i Eskilstuna hos Kungl. Maj:t underdånigst ansökt om förhöjdt anslag till tekniska skolans i Eskilstuna söndags- och aftonskola samt fackskolan för finare smides- och metallindustri. Ansökningarna ha ej ledt till något resultat. Då ej heller i innevarande års statsverksproposition någon begäran om förhöjdt anslag till skolan förekommer, och jag på närmaste håll varit i tillfälle att öfvertyga mig om den tvingande nödvändigheten af ett upphjälpande af skolans ekonomi, vågar jag påkalla Riksdagens uppmärksamhet för ifrågavarande angelägenhet.

Anslagets behöflighet motiveras af skolans direktion i en till Konungen ställd skrifvelse på följande sätt:

»Redan för fem år sedan — den 25 maj 1902 — ingick till Eders Kungl. Maj:t direktionen för tekniska skolan i Eskilstuna — härtill uppmanad genom nådig skrifvelse af den 25 oktober 1901 — med underdånig begäran om en ytterst välbehöflig ändring af för skolan gällande lönestat. Emellertid åtgjordes intet till denna redan då synnerligen behjärtansvärda frågas lösning, hvarför direktionen i underdånig skrifvelse af den 30 maj 1906 inkom med förnyad framställning i ämnet, hvarjämte framställdes åtskilliga önskemål, förestafvade af en, genom skolans ständigt växande elevantal nödvändigjord, planerad utvidgning af skolan.

Då ej mindre de af direktionen närda förhoppningarna, att frågan skulle behandlas under innevarande års riksdag, slagit fel,

utan därjämte utsikt lär saknas att få densamma afgjord vid nästa års riksdag, tillåter sig direktionen i underdånighet fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på vikten för skolan att de ordinarie lärarnes och tjänstemännens exempellöst små löner med det snaraste förbättras.

Då normen för dessa löner för trettio år sedan fastställdes för söndags- och aftonskolan, voro skolans kurser af betydligt mindre omfång än nu, hvarför ock fordringarna på lärarnes kompetensvillkor vore lägre samt tjänstgöringstiden kortare, än hvad nu är fallet. Härtill kommer ytterligare att penningvärdet då var vida högre än nu.

Såsom direktionen i sin underdåniga skrifvelse af den 30 maj 1906 påvisat, äro skolans nuvarande kurser fullt jämförliga med de tekniska elementarskolornas mekaniska linjers, hvarjämte äfven de ordinarie lärarne äga samma kompetens som de senares lektorer i respektive ämnen.

Det goda namn, skolan åtnjuter, och hvilket tydligt visar sig i det alltjämt växande antalet inträdessökande från när och fjärran, torde få tillskrifvas dess lärares undervisningsskicklighet samt den aldrig svikande plikttrohet, de ständigt nedlagt i sitt arbete inom skolan.

Det kan emellertid ej väcka förvåning, om lärarne småningom skulle tröttna att för en enastående liten lön utföra ett ofta krävande arbete, detta så mycket mera, som deras förhoppningar på bättre lönevillkor gång på gång svikits.

Skulle någon af de ordinarie lärarne afgå, hvarom fråga upprepade gånger förelegat, kunde man säkert ej med de nuvarande lönevillkoren erhålla någon ny lämplig lärarekraft, hvarför skolan blefve dömd till tillbakagående, kanske rent af till undergång. Då nu skolan är den enda i sitt slag inom riket och redan i sin egenkap af verkstäreskola äger en viss betydelse för vår verkstadsindustri i dess helhet, ligger det helt visst i det allmännas intresse, att densamma erhåller tillräckliga medel för fortsättande af sin verksamhet.

Hvad här anförts angående lönernas till söndags- och aftonskolans ordinarie lärare otillräcklighet, gäller äfven i lika grad beträffande lärarnes och fackskolans löner.

Då frågan om skolans utvidgning ej är för skolans fortbestånd af lika vital natur som regleringen af lönerna, anser direktionen,

att med densamma kan anstå tills tillfälle för dess behandling af vederbörande myndigheter förefinnes, medan lönereglernsfrågan åter, enligt direktionens förmenande, med det första bör åtminstone provisoriskt lösas.

Likaledes torde med ökningen af bibliotekariens lön för ifrågasatt ökad tjänstgöring, med den del af vaktmästarens löneökning, som är betingad af skolans utvidgning, samt möjligen också med ålderstilläggen kunna till nämnda tid anstå.

Skolans provisoriska lönestater skulle då få det utseende, vidfogade bilaga utvisar, och skulle, för densammas realiserande, erfordras en årlig tillökning af statsanslagen: för aftonskolan 2,600 kr. samt för fackskolan 2,300 kr.

På grund af det ofvan anförda, och särskildt framhållande den utförligare motiveringen i underdåniga skrifvelsen af den 30 maj 1906, får hos Eders Kungl. Maj:t direktionen för tekniska skolan i Eskilstuna underdånigst anhålla, det Eders Kungl. Maj:t täcktes på extra stat anvisa nämnda skola ett årligt belopp af 4,900 kronor, att utgå, såvidt möjligt är från nästkommande års ingång, med 2,600 kr. till dess söndags- och aftonskola, samt med 2,300 kr. till dess fackskola, för förbättrande af ordinarie lärares och tjänstemäns löner enligt bifogade underdåniga förslag till provisoriska lönestater, intill dess beslut hinner fattas angående de i direktionens underdåniga skrifvelse af den 30 maj 1906 framställda önskemålen.

Eskilstuna den 30 maj 1907.

Underdånigst:

C. Hyllén-Cavallius.

C. Thunberg.

Knut Söderblom.

Max Grenander.

Det förslag till provisorisk stat, som för skolans båda afdelningar af direktionen uppgjorts, var af följande innehåll:

Underdånigt förslag till provisorisk stat för tekniska skolans i Eskilstuna
söndags- och aftonskola.

Utgifter:

Skolans rektor 500: —

Ordinarie lärare i högre kurser:

Läraren i matematik och fysik 2,000: —
 » i mekanik, mekanisk teknologi, ma-
 skinlära och maskinritning 2,500: —
 » i byggnadskonst, byggnadsritning, be-
 skrifvande geometri och praktisk
 geometri 1,650: —
 » i kemi 1,000: — 7,150: —

Bibliotekarien 100: —
 Kassaförvaltaren 150: —
 Vaktmästaren 400: — 650: —

*Extra lärare i matematik, linearritning, frihandsteckning,
 modellering, välskrifning, textning, bokföring, svenska,
 tyska och engelska språken 4,726: —*

Lyshållning, annonser, tryck af berättelse, läs-
 ordning och kataloger, underhåll af möbler,
 undervisningsmaterialier, brandstodsafgifter
 m. m. 1,274: —

Kemiska och fysiska laborationer 200: —
 Bibliotek och samlingar 500: — 1,974: —

Kronor 15,000: —

Inkomster:

Statsanslag 10,000: —
 Extra statsanslag 2,600: —
 Stadens anslag 2,000: —
 Termins- och inskrifningsafgifter 400: —

Kronor 15,000: —

**Underdånigt förslag till provisorisk stat för tekniska skolans i Eskilstuna
fackskola för finare smides- och metallindustri.**

Utgifter:

Skolans rektor	500: —	
Läraren i frihandsteckning, modellering och stil- lära	1,400: —	
» i etsning och galvanisering	450: —	
» i metallgjutning och ciselering	1,400: —	
» i gravering och drifning	700: —	
» i smidning, filning och svarfning	1,400: —	
» i träskärning	600: —	5,950: —
Kassaförvaltaren	50: —	
Vaktmästaren	200: —	250: —
Lyshållning	300: —	
Annonser och tryck m. m.	200: —	
Materialier, verktyg, förebilder m. m.	1,350: —	1,850: —
		<u>Kronor 8,550: —</u>

Inkomster:

Statsanslag	4,000: —
Extra statsanslag	2,300: —
Stadens anslag	1,500: —
Terminsafgifter	350: —
Sålda elevarbeten	400: —
	<u>Kronor 8,550: —</u>

Öfver denna ansökan infordrades af Kungl. Maj:t yttrande af Eskilstuna stadsfullmäktige. Då detta är ägnadt att ytterligare belysa frågan, må detsamma här anföras:

»Den i handlingarna innefattade underdåniga framställningen», yttrade herrar stadsfullmäktige vid sitt sammanträde den 2 december 1907, »få Eskilstuna stadsfullmäktige — utan att yttra sig angående den föreslagna storleken af lärarnes löner — till alla delar biträda. Behovet af lärarnes förbättrade ställning är af direktionen tydlig påvisad; och kunna stadsfullmäktige icke finna annat än att staten,

som hittills ensam betalat lönerna för de ordinarie lärarna i tekniska skolan, äfven bör ensam bekosta de löneförbättringar för dem, som finnas af behovet påkallade. Hvad angår anställandet af extra lärare mot timpenning har denna anordning måst vidtagas för att kunna på behörigt sätt sköta undervisningen med det stora alltjämt växande tilloppet af elever. Denna omständighet har nämligen redan nödvändiggjort vissa klassers uppdelning i parallellafdelningar; och måste efter skollokalernas utvidgning och förökande en dylik uppdelning än mera ske, om det skall kunna undvikas, att inträdessökande elever, på sätt nu årligen sker, måste afvisas. Det synes under dylika förhållanden billigt och rättvist, att de härför nödvändiga lärarekrafterna bekostas af statskassan.

Styrelsen för tekniska skolan i Stockholm har i afgifvet underdånigt utlåtande i ärendet tillstyrkt nådigt bifall till framställningen med det tillägg likväl, att det syntes styrelsen, att Eskilstuna stad borde kunna i något större proportion bidraga till skolans underhåll än nu vore förhållandet. Att tekniska skolans i Stockholm styrelse emellertid saknar skäl för ett dylikt uttalande anhålla stadsfullmäktige här nedan få påvisa.

Eskilstuna stad betalar nu ett årligt bidrag af 2,000 kronor till skolan, jämte 1,509 kronor särskildt till fackskolan. Men härjämte har staden, för att tillgodose skolans växande behof af lokaler för undervisningen, förutom under de senare åren vidtagna mindre byggnads- och ändringsarbeten med läroverkshuset, under år 1906 för en kostnad af öfver 60,000 kronor tillbyggt en våning å detsamma samt därinom vidtagit omfattande ändrings- och moderniseringsarbeten. Ränta och amortering, beräknade till 8 procent å det af staden för tekniska skolans behof sålunda nedlagda kapital, utgör ett belopp, som fullt torde motsvara det proportionellt större årsbidrag, hvilket enligt tekniska skolans i Stockholm styrelses förmenande borde af staden utgifvas. Härtill kommer, att staden för byggnadernas underhåll, uppvärmning och belysning årligen har att utgifva ett afsevärdt belopp.

Men äfven om staden icke för skolans behof gjort så stora ekonomiska uppoffringar, som skett, anse stadsfullmäktige att det vore orättvist och obilligt, om i och för de nu begärda ökade anslagen från staten de årliga bidragen från staden jämväl skulle ökas. Såsom direktionen för tekniska skolan i sin underdåniga framställning framhållit var afsikten med skolan, då den 1859 grundlades, att gifva

Eskilstuna arbetare tillfälle att inhämta kunskaper i en del för dem viktiga ämnen. Sedan dess har skolan varit stadd i stadigt fortskridande tillväxt både hvad lärjungeantalet och läroämnenas antal och omfång beträffar; och antalet lärjungar har redan längesedan vuxit öfver den gräns, som motsvarar eskilstunaindustriens behof af mekaniskt-tekniskt underbefäl, hvarför en ansenlig del af de årligen utexaminerade eleverna äro hänvisade att söka platser å andra orter. Till bestyrkande af detta förhållande må följande siffror anföras. Under tioårsperioden 1896—1905 hafva, enligt direktionens matrikel öfver lärjungar, tillsammans 121 elever erhållit afgangsbetyg från skolan. Af dessa hafva vid 1906 års slut endast 43 anställning i Eskilstuna, däraf 3 vid statens gevärsfaktori härstädes. Öfriga 78 äro anställda å andra orter inom och utom riket. En stor del af skolans elevkår utgöres också af arbetare från skilda delar af landet; och många exempel finnas därpå, att arbetare från andra orter sökt och erhållit anställning i härvarande fabriker endast i afsikt att få genomgå tekniska skolan härstädes, hvarefter och sedan de erhållit afgangsbetyg därifrån de åter lämnat samhället för att på annat håll göra sina kunskaper fruktbarande. Skolan tillgodoser sålunda numera icke endast ett lokalt, utan fastmera ett allmänt behof; och det finnes under sådana omständigheter fullt fog för den uppfattningen, att Eskilstuna stad icke bör vidare än som redan skett och staden sig åtagit betungas med årliga tillskott för uppehållande af tekniska skolans för landet i sin helhet ej mindre än för staden gagnarika verksamhet.»

Såsom af herrar stadsfullmäktiges ofvan angifna yttrande framgår, tillgodoser skolan icke blott ett lokalt utan i främsta rummet ett *allmänt* behof. Det är icke mera än rätt och billigt, att staten lämnar det relativt ringa belopp för en förhöjning af lärarlönerna vid skolan, som nu icke längre utan äfventyr för undervisningens uppehållande genom dugande lärarekrafter kan undanskjutas, så mycket mera som Eskilstuna samhälle redan förut vidkännes afsevärda kostnader för skolans upprätthållande. I våra dagar, då krafvet på fackinsikter och duglighet hos underbefålet inom industrien allt starkare framträder, torde det vara med statens intresse förenligt, att dugliga verkmästare utbildas, och att staten därför med ett förhöjdt statsanslag understöder denna i många hänseenden utmärkta skola. Att åtskilliga af de från skolan utgångna eleverna numera

innehafva till och med chefsplatser inom vår industri lär vara ytterligare ägnadt att påkalla statsmakternas stöd för skolan i fråga.

Då skolan onekligen är af stor betydelse för vår industri, och den begärda förhöjningen i statsanslaget är i hög grad af behovet påkallad, vågar jag härmed vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte på extra stat för år 1909 bevilja ett anslag af 4,900 kronor att, utöfver redan beviljade anslag och under de villkor Kungl. Maj:t kan finna lämpligt föreskrifva, utgå till tekniska skolan i Eskilstuna i och för reglering af lärarlönerna i skolans söndags- och aftonskola samt fackskolan för finare smides- och metallindustri.

Stockholm den 26 januari 1908.

E. C. Kropp.
